

Bos kan geschiedenis schrijven

Soms wordt wel eens iets politiek afgeschoten dat in alle redelijkheid meer aandacht had verdiend. Een mooi voorbeeld was het wat tactloze 'nee' van minister Wouter Bos van Financiën op het voorstel om de gasbaten, naar voorbeeld van Noorwegen, om te zetten in vermogen boven de grond, zodat ook volgende generaties kunnen genieten van een stabiele bron van inkomsten.

Het omzetten van ondergronds vermogen naar bovengronds ver-

Door
Coby van der
Linde

mogen heeft wel de volle aandacht als het gaat om het realiseren van de gasrotonde, het opslaan van gas of CO₂ in lege gasvelden en het aanleggen van nieuwe infrastructuur. De wijze waarop landen de inkomsten uit grondstoffen beheren, en dan vooral die van olie en gas, blijkt een belangrijk onderwerp van voortschrijdend inzicht. Hoewel er al enige decennia in producerende landen fondsen bestaan waarin olie- of gasinkomsten worden ondergebracht om inkomsten te genereren voor volgende generaties, is met de komst van de Sovereign Wealth Funds (SWF) weer een nieuwe dimensie toegevoegd.

Half vol

Er lijkt daarom niets mis mee om ook in Nederland weer eens goed na te denken over de wijze waarop deze inkomsten aangewend worden. Nu de Nederlandse gasproductie over zijn piek heen is en ook het immense Groningenveld voorbij de discussie 'half vol of half leeg' is, zal dit wellicht

de laatste kans zijn om het beheer nog eens aan een kritische blik te onderwerpen. Werd eerst nog met steeds afnemende gasbaten rekening gehouden, door de gestegen prijzen voor aardgas op de internationale markten is het perspectief ontstaan, dat met de lange herfst van het Nederlandse gas alsnog een aardig vermogen voor Nederland kan worden opgebouwd. Voor Nederland als naamgever aan het fenomeen Dutch Disease is, volgens de schrijvers van 'De Nederlandse gasbaten en het begrotingsbeleid: theorie versus praktijk' in de serie Occasional Studies (volume 6/ no. 5 2008) van de Nederlandse Bank, Peter Wierdsma en Guido Schotten, dus alsnog een kans weggelegd om zelfs in de nadagen van de gasrijkdom een belangrijke en stabiele bron van inkomsten te creëren voor volgende generaties.

Voorkeur

Nederland heeft in de lange jaren van het aardgastijdperk echter altijd een voorkeur gehouden om de inkomsten in de begroting te houden. Dat is nog steeds het geval, waardoor het behouden van de begrotingsdiscipline niet gegarandeerd is. Hoewel de afspraken over de aanwending van de gasbaten sinds 1994 al een enorme verbetering zijn ten opzichte van het verleden - geoormd in het Fonds Economische Structuurversterking (FES) en schuldreductie - en de gas-

baten niet langer in zijn geheel naar de algemene middelen verdwijnen, blijft er ook door de nieuwe systematiek van het huidige kabinet, van een vaste afdracht in plaats van een percentage, door de momenteel toenemende gasbaten voldoende in de reguliere begroting te verjubelen. In het paper van de Nederlandse Bank wordt bepleit om niet langer in te teren op het vermogen, maar uitgaven uit gasbaten louter op basis van het rendement van het vermogen te stoeien. Men adviseert dus nadrukkelijk voor een strategie van vermogensbehoud.

Verwend

Nederland is al ruim 40 jaar ontzettend verwend geweest met de rijkdom van het aardgas. Het heeft vele dossiers net dat strikje kunnen geven, dat er zonder niet was geweest en andere dossiers (vooral in energie) langdurig kunnen parkeren in de bureaulade. Het gas kon aan en uit en het geld ook. Bovendien zijn de gasbaten vooral ook het politieke smeermiddel geweest

van het poldermodel. Hoewel er onmiskenbaar een periode van economisch zwaar weer op komst is en de machtsverhoudingen in de wereld op drift zijn geraakt, verdient de Nederlandse samenleving een serieuze discussie hoe het best om te gaan met de laatste jaren aan aardgasbaten. Ook minister Bos moet zich realiseren dat er zich niet te veel momenten meer zullen aandienen om van strategie te veranderen. Nederland is lang verstandig omgegaan met het ondergrondse vermogen door conservering van de gasreserves hoog op de agenda te zetten. De Engelsen zijn daar nu jaloers op. Maar bovengronds is deze lijn niet altijd doorgezet. Hoewel een paar mooie treinrails natuurlijk niet te versmaden parels zijn die we aan onze kinderen en kleinkinderen kunnen doorgeven, zullen ze toch met gefronste wenkbrauwen terug kijken op onze generatie die, keer op keer, de eigen kortetermijnbehoeften prioriteit gaf boven die van de volgende. De uitstekende paper van de Nederlandse Bank is een pijnlijke herinnering aan een weinig consequent verlopen bovengronds vermogensbeheer, althans niet passend bij de met de mond beleden zorgvuldigheid, waar wij als Nederlanders zo prat op gaan. Nee is gewoon geen goed antwoord: minister Bos kan hier geschiedenis schrijven door te breken met de rijke traditie van verjubelen. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.